

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. IV. Præcipuæ obkectiones solvuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

& culpam: in quo propriè consistit officium vindicativæ justitiæ. Unde D. Bernardus libro 1. de consideratione cap. 12. *Quid est Deus? Non minus est pœna perverforum, quàm humilium gloria. Est enim rationalis quædam aequitatis directio, inconvertibilis atque indeclinabilis, quippe attingens ubique, cui illisa omnis pravitas conturbetur necesse est.* Et Tertullianus libro 2. contra Marcionem cap. 13. *Iustitia Dei est plenitudo divinitatis ipsius, exhibens Deum perfectum, & Patrem & Dominum: Patrem clementiâ, Dominum disciplinâ: Patrem potestate blandâ, Dominum severâ: Patrem diligendum piè, Dominum timendum necessariè.* Et lib. de pœnit. cap. 3. *Bonum factum Deum habet debitorem, sicut & malum, quia iudex omnis remunerator est cause, iudex Deus iustitiæ charissima sibi exigenda, iudæque præfides, & in eam, omnem summam disciplina sua sancit, nihil à conspectu ejus remotum unde omnino delinquitur: quia non ignorat nec omittit quominus in iudicium decernat. Dissimulator & pravariator perspicacitas sua non est. Omnibus ergo delictis, seu carne, seu spiritu, seu fato, seu voluntate commissis, pœnam per iudicium destinavit.*

23. Confirmatur: Iustitia vindicativa nullam in suo conceptu involvit imperfectionem, sed potius maximam perfectionem. Instaurare enim ordinem iustitiæ violatum per peccatum, est per se bonum, & valdè conducens ad decorem & pulchritudinem universi. Quid enim pulchrius, & rectissimo ordini iustitiæ congruentius, quàm ut qui Deo injuriam irrogavit, pœnam illi debitam sustineat, & quantum se glorificavit, & in deliciis fuit, tantum ei deur tormenti & luctus? ut dicitur Apocal. 18. *Quid iustius, quàm ut qui se contra Deum extulit, à Deo infra se deprimatur; & qui se subduxit gubernationi misericordiæ, incidat in severitatem vindicativæ iustitiæ?* Unde Augustinus concione 1. in Psalm. 58. *Iniquitas omnis, parva magna ve sit, puniatur necesse est, aut ab homine pœnitente, aut à Deo vindicante:* Ergo iustitia vindicativa non potest Deo denegari. Quare Tertullianus libro 1. contra Marcionem, adversus illum vehementer invehitur, eò quòd Deum nobis effinexit tantum bonum, mitem, & beneficum, & cui nullus inesset iustitiæ vindicativæ, iræ, & ultionis sensus: eumque his verbis deridet ac fugillat. *Audite peccatores, quicumque nondum estis, ut esse possitis: Deus melior inventus est, qui nec offenditur, nec irascitur, nec ulciscitur: cui nullus ignis coquitur in gehenna, cui nullus dentium frendor horret in exterioribus tenebris: bonus tantum est, denique prohibet delinquere, sed litteris solis. In vobis est si velitis, illi obsequium subsignare, ut honorem Deo habuisse videamini; timorem enim non vult. O Deum usquequaque perversum &c.* Et paulò post subjungit: *Horremus terribiles minas Creatoris, & vix à malo avellimur: quid si nihil minaretur? Hanc iustitiam malam dices, quæ malo non favet: hanc bonam, quæ bono non prospicit, &c.* Denique ait: *Iustitia Dei est tutela bonitatis illius, & nisi iustitiâ regatur, bonitas non est.*

§. IV.

Præcipua objectiones solvuntur.

24. **O**bjicies primò contra primam conclusionem: Emptio & venditio sunt actus iustitiæ commutativæ, ut docet Aristoteles in libris Ethic. Sed Deus vendit iustis regnum cælorum, pro eo-

rum laboribus & bonis operibus. Unde Augustinus in quodam sermone loquens de gloria Paradisi, in persona Dei, habet hæc aurea verba. *Venale habeo: quid Domine? regnum cælorum. Quo emitur? Paupertate regnum, dolore gaudium, labore requies, vilitate gloria, morte vita:* Ergo Deus dat iustis regnum cælorum ex iustitia commutativa.

25. Confirmatur primò: Quod datur ex conventionem & pacto oneroso, datur ex vera & stricta iustitia commutativa, & non distributiva, quia distributiva iustitia non attendit ad pactum vel contractum, sed ad proportionem personarum quibus distribuendum est. At Deus dat iustis regnum cælorum ex conventionem, & pacto oneroso laborandi in vinea sua: ut constat ex parabola patrisfamilias, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Dicitur enim in illa parabola, quod *Conventionem factâ cum operariis ex denario diurno, misit eos in vineam:* unde postea uni eorum dixit, *Nonne ex denario convenisti mecum? tolle quod tuum est, & vade.* Ergo in Deo datur iustitia, non solum distributiva, sed etiam commutativa.

26. Confirmatur secundò: Suprà ostendimus ex Scriptura & SS. Patribus, quòd Deus foret injustus, si privaret justos mercede suâ: Sed si ex denegatione præmij seu mercedis jus hominis non læderetur, Deus non posset dici injustus, nam sine læsione juris, nulla potest esse vel concipi iustitia: Ergo &c.

27. Ad objectionem respondeo cum D. Thoma in 2. dist. 27. quæst. 1. art. 3. *Inveniri quandoque à Sanctis metaphoricè dictum, quòd bonis operibus regnum cælorum emitur, in quantum Deus accipit opera nostra ut acceptans ea.* Ex quo patet ad primam confirmationem. Respondetur enim, non fieri pactum & conventionem Dei cum homine, ut ex actione hominis oneretur Deus, & illi obligetur ex vera & stricta iustitia: quia cum talis actio sit sub dominio Dei, & ex ejus influxu proveniens, eique infinitis titulis debita sit, non potest Deus ex ipsa onerari, neque in eo nasci stricta & rigorosa obligatio eam remunerandi, quantumcumque pactum vel promissionem illi adjungat. Solum ergo pactum & promissio deservit ad hoc ut Deus manifestet hominibus, se illa bona opera (quamvis sub ejus dominio sint, & infinitis titulis illi debeantur) acceptare titulo meriti, & velle ea remunerare præmio vitæ æternæ.

28. Ad secundam confirmationem dicendum est, quòd si Deus privaret justum mercede suâ, esset injustus, non læsione juris, sed violatione suæ veritatis, & æquæ distributionis, & injustitiâ oppositâ non commutativæ iustitiæ, quæ in eo esse non potest, sed distributivæ, vel legali architectonicæ, quæ ut suprà diximus, in Deo tanquam in supremo principe, & iudice, perfectissimo modo reperitur.

29. Objicies tertio: Ad hoc ut Deus obligetur homini ex iustitia commutativa, non est necesse quòd homo Deo aliquid donet, & quòd Deus ab eo recipiat aliquid dominium novum de aliqua re, sed sufficit quòd ei debitum honorem & cultum exhibeat: materia enim commutativæ iustitiæ non restringitur ad sola bona temporalia & utilia, sed etiam versari potest circa res spirituales, secundum quòd valorem æstimationemque recipiunt: ut cultum, obsequium, honorem, & similia quæ remunerationem exigunt, & æqualitatem cum præmio habere possunt: Sed homo potest

potest debitum honorem, & cultum, seu obsequium Deo exhibere, quod habeat commensurationem cum premio vite aeternae: Ergo Deus potest illi obligari ex iustitia commutativa & rigorosa.

30. Respondeo negando Majorem: licet enim homo possit suis actionibus honorem & cultum Deo exhibere, qui habeat commensurationem cum premio vite aeternae, ex illis tamen non potest induci aliquod jus in creatura, nec in Deo aliqua obligatio sufficiens ad fundandam commutativam. Tum quia honor & cultus, quem Deo exhibemus, mille modis, & infinitis ferè titulis ei debetur. Tum etiam, quia ipsamet actio obsequendi & honorandi, ex Dei influxu & causalitate est, & ab illo tanquam à primo principio nascitur & procedit. Unde totum quod offerimus Deo, ab illo accepimus: juxta illud 1. Paralip. 29. *Tua sunt omnia, & quae de manu tua accepimus, dedimus tibi.* Cui consonat Augustinus dicens: *Deus dum coronat merita nostra, coronat dona sua.* Addit Bernardus, quod *Deus nos onerat cum exonerat: onerat enim beneficiis, cum exonerat peccatis.* Sicut ergo non potest corpus obligare animam in actionibus vitalibus quas exercet, quia ab ipsa anima oriuntur: ita nec creatura Deum, quia omnes actiones ejus ab ipso oriuntur, ut à primo principio & prima radice omnium: *In ipso enim vivimus, & movemur, & sumus.* ut dicitur Act. 17.

31. Objicies quartò: Christus satisfecit Deo pro peccatis hominum ex vera & stricta iustitia commutativa, exhibendo Deo justum & rigorosum pretium redemptionis nostrae, ut in Tractatu de Incarnatione ostendimus: Ergo etiam ex parte Dei debet dari iustitia commutativa in ordine ad Christum. Consequentia videtur manifesta, quia iustitia commutativa debet esse mutua, & se tenere ex parte utriusque extremi: Ergo si in Christo satisfaciens de toto rigore iustitiae pro peccatis hominum, detur iustitia commutativa in ordine ad Deum, etiam in ipso Deo talem satisfactionem acceptantem, debet correspondere iustitia commutativa in ordine ad Christum.

32. Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam. Ad cujus probationem dicendum est, quòd sicut licet relatio inter matrem & filium ex natura sua sit mutua, & se teneat ex parte utriusque extremi, tamen in Christo non datur relatio realis filiationis in ordine ad Beatam Virginem; quia cum suppositum Verbi Divini sit ordinis superioris & increati, non potest realiter referri ad creaturam, nec recipere in tempore novam aliquam relationem realem. Ita similiter, quamvis iustitia commutativa per se & ex natura sua sit mutua, & debeat se tenere tam ex parte personae satisfaciens, quam ex parte acceptantis satisfactionem, per accidens tamen potest esse non mutua, & se tenere solum ex parte unius extremi: quando scilicet alterum est incapax illius, ut contingit in proposito: Deus enim ratione supremi dominij est incapax obligationis & debiti quod oritur ex jure alieno, & actione alterius, ut supra ostendimus. Unde ex parte Dei rigorosam Christi satisfactionem acceptantis, non correspondet iustitia commutativa formalis, sed aliquid eà altius & eminentius: scilicet iustitia legalis architectonica, qualis est in Principe, quae iustitia eminenter in Deo est commutativa, quatenus servare potest modum formamque iustitiae

Tom. I.

A commutativae, respiciendo aequalitatem ex parte rerum, & tantum pro tanto, licet non habeat obligationem & debitum rigorosum; huic enim obstat supremum dominium Dei circa omnes actiones creaturarum.

Objicies quintò cum Vazque contra secundam conclusionem. In Deo non potest esse iustitia commutativa: Ergo neque distributiva. Consequentia probatur: quia iustitia distributiva, cum sit species strictae & specialis iustitiae, tam bene supponit strictum debitum & obligationem, quam commutativa; omnis enim vera & stricta iustitia exigit strictum debitum & obligationem: Ergo si Deo repugnet iustitia commutativa, quia est incapax stricti debiti, eadem ratione non debet in illo admitti iustitia distributiva.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam. Ad cujus probationem dicendum est, magnum esse discrimen inter debitum iustitiae commutativae, & distributivae. Debitum enim commutativae iustitiae oritur in una persona ex actione & jure alterius quo onerat aliam: Deus autem non potest onerari & obligari ex aliqua actione creaturae: quia, ut supra dicebamus, omnis actio creaturae nascitur ex Deo, & est sub ejus dominio & dispositione, ac illi debita infinitis modis & titulis. At verò debitum distributivae iustitiae, non nascitur ex jure alterius erga distribuentem, aut ex actione circa ipsum, sed ex naturali rectitudine, & ipsa lege aequitatis, quae tenetur distributor commensurare premium perfectioni meritorum. Quod debitum in Principe humano obligat ex ordinatione naturalis legis quae est à Deo; in ipso verò Deo, qui non habet legem sibi impositam ab alio, nascitur ex eo quod ipse est lex, & prima regula totius rectitudinis, ut antea explicatum est.

Dices, Esse debitorem sibi, tollit propriam rationem iustitiae, quae necessario debet esse ad alterum: Ergo si Deus in distribuendis praemiis juxta proportionem meritorum, sit tantum debitor sibi, & non creaturae, in illo non erit vera & stricta iustitia distributiva.

Respondeo distinguendo Antecedens: Esse debitorem sibi ut termino, seu personae cui aliquid reddendum est, tollit propriam rationem iustitiae, concedo. Esse debitorem sibi, ut principio & fundamento debiti & obligationis, reddendae tamen, & exercendae in ordine ad alterum, nego. Itaque debitum quod Deus habet ad creaturam, debitum quidem est ad illam, at non oritur ex jure & actione illius, sed ex ordinatione Dei, & ex summa rectitudine & aequitate divinae voluntatis, quae est suprema lex, & primordialis regula totius aequitatis: unde creatura non est creditrix talis debiti, licet illi ut extremo reddatur.

Objicies ultimò contra eandem conclusionem. Iustitia distributiva respicit proportionem geometricam & comparativam unius ad alterum, non verò debitum quod unicuique proprium est, ut antea exposuimus: Sed Deus in distribuendis suis bonis, vel perfectionibus, creaturis, sive quoad naturalia, sive quoad moralia, non attendit ad proportionem geometricam & comparativam unius creaturae ad aliam, sed dat quod unicuique debitum est, & connaturale: ut igni calorem, frigus aquae, homini discursum &c. Similiter distribuendo praemia iustis, non attendit ad proportionem quam unus habet ad

Q99

alterum, sed quid quisque gessit, & quantum illius opera mereantur: Ergo tunc non exercet actum distributivæ justitiæ.

38. Respondeo concessa Majori, negando Minorem: licet enim Deus, distribuendo sua bona naturalia, vel præmia creaturis, attendat ad connaturalem cujuslibet exigentiam, & ad debitam commensurationem meriti cum præmio (in quo, ut notat D. Thomas in 4. dist. 46. quæst. 1. art. 1. quæstiunc. 1. relucet aliquis modus, & quædam similitudo justitiæ commutativæ) hoc tamen non obstat, quin etiam ad comparativam proportionem respiciat: ut patet ex illo Matth. 25. *Dedit uni quinque talenta, alij duo, alij unum: unicuique secundum virtutem suam.* Ubi manifestè fit distributio talentorum, comparativè ad dignitatem & proportionem diversorum.

39. Ratio etiam id suadet: Id enim quod Deus præcipuè intendit, distribuendo præmia justis, & singulis rebus perfectiones connaturaliter debitas largiendo, ut igni calorem, Soli lucem &c. est decor ac pulchritudo univèrsi, quæ non solum in perfectione & bonitate absoluta rerum, sed etiam in ordine & proportionem creaturarum ad invicem, consistit, sicut perfectio musicæ requirit diversitatem, & proportionem tonorum: Ergo in creatione mundi, justitia distributiva non solum attendit ad proportionem absolutam rerum, sed etiam ad proportionem geometricam, & comparativam unius creaturæ ad aliam. Unde Augustinus lib. 5. de Genesi ad litteram cap. 22. dicit, quod à Deo est omnis mensurarum modus, omnis paritas numerorum, & omnis ordo ponderum. Et olim Platonici docebant, quod Deus Arithmetica, Geometriâ, & Musicâ, mundum condidit: nam per Arithmeticam omnia ordinavit, per Geometriam figuravit, & per Musicam proportionavit. Sive ut loquitur Scriptura: *Omnia in numero, pondere, & mensura fecit.* Numerus ad Arithmeticam, pondus ad Musicam, mensura ad Geometriam spectat.

40. Obijcies ultimò contra tertiam conclusionem. Licet Deus in punitione peccatorum servet debitam proportionem & æqualitatem inter pœnam & culpam, ea tamen non punit ex debito legali & rigoroso, sed solum ex quadam decencia morali; quia potest illa non punire, & remittere, seu indulgere; sicut de facto ea sæpe remittit peccatoribus absque ulla pœna: Ergo punitio peccatorum non potest esse in Deo vera & stricta justitia, sed solum justitia quædam imperfecta, & pars potentialis justitiæ. Consequentia videtur manifesta, quia, ut supra reculimus ex D. Thoma 2. 2. quæst. 80. art. 5. dupliciter aliqua virtus à ratione strictæ justitiæ deficit. Uno quidem modo, in quantum deficit à ratione æqualis; alio modo, in quantum deficit à ratione stricti debiti: Ergo si justitia vindicativa in Deo deficiat à ratione stricti debiti, non erit vera & stricta justitia, sed pars potentialis illius.

41. Respondeo primò, quod de facto nunquam Deus remittit peccata sine plena & rigorosa satisfactione: quia aut ea punit in inferno, pœnâ æternâ, & infinitâ quantum ad durationem; vel ea remittit intuitu meritorum Christi, qui se vadem & fideiussorem præstitit pro nobis, & Deo satisfacit de toto rigore justitiæ, ut in Tractatu de Incarnatione dicemus.

Disp. 4.
art. 4.

42. Respondeo secundò, Dato quod Deus sine ulla satisfactione remitteret peccata, sicut potest de potentia absoluta; nihilominus quando ea punit,

A ex justitia & debito legali punit; quia ea punit juxta pœnam taxatam à lege justa, quam ipse statuit: *Pro mensura enim peccati, est & plagarum numerus*, ut dicitur Deuterion. 25. Sed tamen quia hoc debitum legale, non est ei impositum ab alia, qua lege superiori, sed ipse sibi est lex, potest ex supremo dominio suo pœnas remittere, secundum quod decet bonitatem suam, quæ est omnium legum radix. Sicut etiam in humanis, Princeps supremus potest quandoque ob bonum publicum remittere pœnas & delicta. Solutio est D. Thomæ 2. 2. quæst. 67. art. 2. ubi ait: *Deus habet supremam potestatem judicandi, & ad ipsum pertinet quidquid contra aliquem peccatur.* Et idè liberum est ei pœnam remittere, præcipuè cum peccato ex hoc pœna maximè debeatur quod est contra ipsum, non tamen remittit pœnam, nisi secundum quod decet suam bonitatem, quæ est omnium legum radix. Idem docet Anselmus in Profologio cap. 10. his verbis: *Cum punis malos, justum est, quia eorum meritis convenit, & cum parcis malis, justum est, quia bonitati concedens est.*

ARTICVLVS II.

De misericordia Dei.

C Fælix & prudentissima Magdalena, quæ non unum, sed utrumque Domini pedem osculata est. Nam *Pedes isti* (inquit Bernardus) *sunt misericordia & judicium: quorum alterum sine altero osculari, vel temeraria securitas est, vel desperatio fugienda.* Huic prudenti consilio annuentes: postquam divinæ justitiæ pedem osculati sumus, ad osculum pedis misericordiæ accedimus, & divini hujus attributi considerationem, cum Angelico præceptore aggredimur. Unde fit

Sermon
de Magd.
dal.

§. I.

Virum Misericordia competat Deo formaliter?

D Pro resolutione hujus difficultatis, quæ nullam vel parvam habet controversiam inter Theologos: observandum est ex D. Thoma hic art. 3. & 2. 2. quæst. 30. art. 5. in corp. Misericordiam prout in nobis reperitur, duo includere: unum de formali, & alterum de materiali. De formali enim dicit actum seu affectum voluntatis, quo quis exoptat, & intendit sublevare alienam miseriam: Qui affectus, si sit potens & efficax, de facto eam remouet, & expellit à subiecto in quo reperitur. De materiali verò includit quendam motum appetitûs sensitivi, quo aliquis de malo alterius tristatur, & illi per affectum condolet, & compatitur. Unde, ut notat S. Thomas hic art. 1. *Misericors dicitur aliquis, quasi habens miserum cor: quia scilicet afficitur ex miseria alterius per tristitiam, ac si esset ejus propria miseria.* Hoc præsupposito.

Dico primò: misericordiam esse in Deo, saltem quantum ad effectum subveniendi alienæ miseriæ.

Probatur conclusio egregio discursu D. Thomæ hic art. 3. ubi ait: *Quod defectus non tolluntur nisi per alicujus bonitatis perfectionem: prima autem origo bonitatis Deus est.* Ergo misericordia Deo perfectissimè competit, saltem quantum ad hoc quod est removere defectus & miserias à rebus. Quod ibidem magis declarat, observando quod *elargiri perfectiones rebus, pertinet,*

43.

44.